

SMITTLÄGET I SVERIGE

FÖR DJURSJUKDOMAR OCH ZOONOSER 2023

*Kapitelutdrag:
Sorkfeber (nephropathia epidemica)*

SMITTLÄGET I SVERIGE FÖR DJURSJUKDOMAR OCH ZOONOSER 2023

ISSN 1654-7098

SVA:s rapportserie 104

SVAESS2024.0001.sv.v20240703

Redaktör: Karl Ståhl

Avdelningen för epidemiologi, sjukdomsövervakning och riskvärdering

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), 751 89 Uppsala

Författare: Märit Andersson, Gustav Averhed, Charlotte Axén, Anna Bonnevie, Ulrika Bratteby Trolte, Erika Chenais, Mariann Dahlquist, Rikard Dryselius, Helena Eriksson, Linda Ernholm, Charlotta Fasth, Malin Grant, Gittan Gröndahl, Sofia Gunnarsson, Gunilla Hallgren, Anette Hansen, Marika Hjertqvist, Mia Holmberg, Cecilia Hultén, Hampus Hällbom, Georgina Isak, Karoline Jakobsson, Tomas Jinnerot, Jerker Jonsson, Madeleine Kais, Ulrika König, Emelie Larsdotter, Neus Latorre-Margalef, Johanna Lindahl, Mats Lindblad, Anna Lundén, Anna Nilsson, Oskar Nilsson, Maria Nöremark, Karin Olofsson-Sannö, Anna Omazic, Ylva Persson, Emelie Pettersson, Ivana Rodriguez Ewerlöf, Thomas Rosendal, Tove Samuelsson Hagey, Caroline Schöning, Marie Sjölund, Hedvig Stenberg, Karl Ståhl, Lena Sundqvist, Robert Söderlund, Magnus Thelander, Henrik Uhlhorn, Anders Wallensten, Stefan Widgren, Camilla Wikström, Ulrika Windahl, Beth Young, Nabil Yousef, Siamak Zohari, Erik Ågren, Estelle Ågren

Typsättning: Wiktor Gustafsson

Omslag: Vildsvinskranium hittat i samband med kadaversök i Västmanland under utbrottet av afrikansk svinpest. Foto: Andreas Norin/Pantheon. Formgivning: Rodrigo Ferrada Stoeihrel.

Upphovsrätt för kartdata: Eurostat, Statistiska centralbyrån och Lantmäteriet för administrativa och geografiska gränser i kartor.

Riktlinjer för rapportering: Riktlinjer för rapportering introducerades 2018 för de kapitel som berör sjukdomar som enbart drabbar djur. Riktlinjerna bygger på erfarenheter från flera EU-projekt, och har validerats av en grupp internationella experter inom djurhälsoövervakning. Målet är att vidareutveckla dessa riktlinjer i global samverkan, och de har därför gjorts tillgängliga som en wiki på samarbetsplattformen GitHub (<https://github.com/SVA-SE/AHSURED/wiki>). Välkommen att bidra!

Layout: Produktionen av denna rapport sker fortsatt primärt genom en rad verktyg med öppen källkod. Metoden möjliggör att textunderlaget kan redigeras oberoende av mallen för rapportens grafiska utformning, vilken kan modifieras och återanvändas till framtida rapporter. Mer specifikt skrivs kapitel, tabeller och figurtexter i Microsoft Word och konverteras sedan till typsättningsspråket LaTeX och vidare till PDF med hjälp av ett eget paket skrivet i det statistiska programmeringsspråket R. Paketet använder dokumentkonverterarmjukvaran pandoc tillsammans med ett filter skrivet i språket lua. De flesta figurer och kartor produceras i R och LaTeX-biblioteket pgfplots. I och med att rapportens huvudspråk från och med i år är svenska har utvecklingen för 2023 års rapport fokuserat på att anpassa hela processen till att fungera med olika språk. Processen för att generera rapporten har utvecklats av Thomas Rosendal, Wiktor Gustafsson och Stefan Widgren.

Tryck: Ljungbergs Tryckeri AB

© 2024 SVA. Den här publikationen är öppet licensierad via CC BY 4.0. Du får fritt använda materialet med hänvisning till källan om inte annat anges. Användning av foton och annat material som ej ägs av SVA kräver tillstånd direkt från upphovsrättsinnehavaren. Läs mer på <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Förslag till citering: Smittläget i Sverige för djursjukdomar och zoonoser 2023, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Uppsala. SVA:s rapportserie 104. ISSN 1654-7098

Denna rapport kan komma att uppdateras eller korrigeras efter tryck. Den senaste versionen finns alltid tillgänglig på www.sva.se.

STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

Besöksadress: Ulls väg 2B **Postadress:** 751 89 Uppsala

Telefon: 018-67 40 00

E-post: sva@sva.se **Webbplats:** www.sva.se

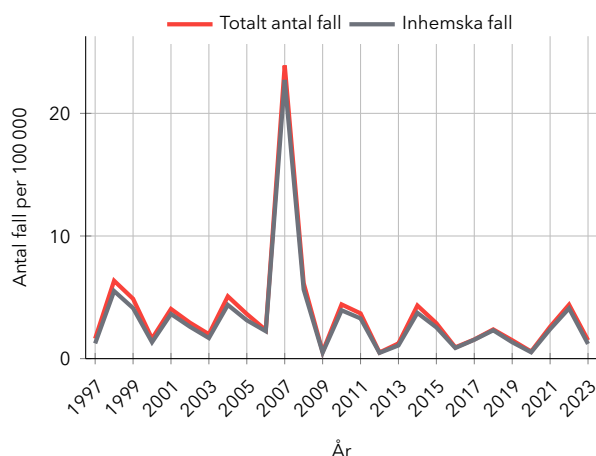
Sorkfeber (nephropathia epidemica)

BAKGRUND

Sorkfeber orsakas av Puumalavirus, ett så kallat hantavirus i familjen *Bunyaviridae*. Puumalaviruset är sannolikt det vanligaste hantaviruset i Europa. Viruset utsöndras i saliv, urin och avföring från dess naturliga reservoar, skogssorken. Det är svårt att säga hur länge viruset överlever efter att det har utsöndrats från sorken, men det kan troligen vara smittsamt i minst två veckor. Överföring till människor sker ofta i aerosoliserad form. Människor kan exponeras för virusaerosoler i samband med yrkes- eller fritidsaktiviteter, till exempel arbete med hö, städning av lador eller sommarstugor, vedhugning och vistelse i byggnader som är förorenade med avföring från gnagare.

Sorkfeber beskrevs första gången av två svenska läkare, oberoende av varandra, 1934. Kopplingen till skogssork föreslogs många år senare. Viruset isolerades första gången 1982 i Puumala, en kommun i sydöstra Finland.

I Sverige rapporteras mellan 50 och 600 fall hos människor varje säsong med en stor variation mellan åren kopplat till skogssorkens 3–4-åriga populationscykel. Under vintersäsongerna 2006–2007 och 2007–2008 steg antalet anmälda fall till 1400, varav de flesta fallen inträffade under 2007 (figur 50). Hypotesen är att en topp i förekomsten av skogssork i kombination med en avsaknad av snötäcke i december 2006 ledde till att skogssorkar sökte skydd i byggnader och ladugårdar och därmed kom närmare människor.

Figur 50: Incidens per 100 000 invånare av anmälda sorkfeberfall i Sverige 1997–2023.

SJUKDOM

Djur

Hos skogssorken tycks infektionen vara subklinisk.

Människor

Den kliniska bilden kännetecknas av plötslig hög feber, huvudvärk, ryggvärk och buksmärtor, med en sjukdomsgrad som kan variera från subklinisk till njursvikt som kräver intensivvård och dialys. Dödsfall är sällsynta. Inkubationstiden varierar från 2 till 6 veckor.

LAGSTIFTNING

Djur

Infektion med hantavirus är inte anmälningspliktig hos djur.

Människor

Sorkfeber är anmälningspliktig sedan 1989 enligt smittskyddslagen (SFS 2004:168 med ändringar i SFS 2022:217).

ÖVERVAKNING

Djur

Det finns ingen övervakning på djur.

Människor

Det är obligatoriskt att anmäla fall av sorkfeber hos människor och övervakningen bygger på att sjukdomen diagnostiseras av en behandlande läkare eller genom laboratoriediagnostik. Identifierade fall ska rapporteras till smittskyddsläkaren i regionen och till Folkhälsomyndigheten för att möjliggöra ytterligare analyser och lämpliga interventionsåtgärder.

RESULTAT

Människor

Under 2023 rapporterades 156 fall med sorkfeber motsvarande en incidens på 1,5 fall per 100 000 invånare. Detta är en signifikant minskning av antalet fall jämfört med 2022 (n=460) (figur 50). Antalet fall av sorkfeber kan variera stort mellan olika år beroende på förekomsten av skogssork och under 2023 fanns det enligt Sveriges lantbruksuniversitets övervakning relativt få skogssorkar inom det område där sorkfeber förekommer.

Köns- och åldersfördelningen var densamma som tidigare år. Medianåldern bland fallen var 58 år (spridning 6–87 år) och andelen män var 58 procent (n=91). Fyra personer under 20 år rapporterades med sorkfeber.

Av de 130 fall där smittland fanns angivet hade samtliga smittats i Sverige och merparten av dessa norr om Dalälven. Incidensen var högst i Norrbotten (23 fall per 100 000 invånare), följt av Västerbotten (13) samt Västernorrland (11).

DISKUSSION

Under de senaste åren har fluktuationerna i skogssorkspopulationen sammanfallit med ökning och minskningar av antalet sorkfeberfall hos människor. Gnagarpopulationerna påverkas både av den naturliga populationscykeln på 3–4 år liksom variationer i väder och klimat.

REFERENSER

Evander M, Ahlm C (2009) Milder winters in northern Scandinavia may contribute to larger outbreaks of haemorrhagic fever virus. *Global Health Action* 2:10.3402/gha.v2i0.2020